

Kandidatuppsats i offentlig förvaltning VT13

Förvaltningshögskolan, Göteborgs universitet

Mikael Johansson

Handledare: Louise Skoog

Examinator: Annika Theodorsson

Är Moderaterna feminister?

En studie av Moderaternas syn på jämställdhet 1970-2010

Sammanfattning

Det här är en kvalitativ studie som berör jämställdhet. Jämställdhet är viktigt för att samhället ska fungera. Sveriges jämställdhetspolitik kan ses som feministisk, dvs. att kvinnor är underordnade män och detta förhållande bör ändras, och då inställer sig frågan om de som sköter jämställdhetspolitiken, regeringen, har en feministisk syn på jämställdhet. Jag avgränsar mig till Moderaterna som leder regeringen och dessutom varit Sveriges näst största parti under väldigt lång tid. Ingen studie gällande Moderaternas jämställdhetssyn med fokus på feminism har gjort mig veterligen.

Syftet med min studie är att undersöka om det går att se någon förändring över tid gällande pratet och retoriken kring Moderaternas syn på jämställdhet perioden 1970-2010, om man kan säga att den är feministisk och i så fall vilken sorts feminism.

Den teoretiska referensramen består av områdena genus, feminism, särartsfeminism och liberalfeminism. Utav dessa konstrueras ett analysverktyg. Data insamlas genom en dokumentstudie av Moderaternas valmanifest perioden 1970-2010. Dataanalysen är en beskrivande idéanalys.

Dataanalysen visar att Moderaterna under en lång tid varken kan sägas ha en feministisk jämställdhetssyn eller inte ha en feministisk jämställdhetssyn, till att slutligen visa klara kopplingar till en feministisk jämställdhetssyn.

Slutsatsen som dras, med vis reservation, är att Moderaterna nu har en feministisk jämställdhetssyn och att den innefattar både särartsfeministiska och liberalfeministiska drag.

Inledande kommentar

Jag vill tacka mig själv och min handledare Louise Skoog. Det här är inget Oscarstal.

Innehållsförteckning

1	Introduktion	6
1.1	Problemformulering	6
1.2	Syfte och forskningsfråga	7
2	Teori	8
2.1	Genus	8
2.2	Feminism	8
2.2.1	Särartsfeminism	9
2.2.2	Liberalfeminism	10
2.2.3	Sammanfattning av skillnaderna mellan perspektiven	11
2.3	Analysverktyg	12
3	Metod	12
3.1	Datainsamling	12
3.2	Dataanalys	13
3.2.1	Genomförande av analys	14
4	Empiri	14
4.1	Presentation av valmanifest 1970	14
4.1.1	Analys av valmanifest 1970	15
4.2	Presentation av valmanifest 1976	16
4.2.1	Analys av valmanifest 1976	16
4.3	Presentation av valmanifest 1982	17
4.3.1	Analys av valmanifest 1982	18
4.4	Presentation av valmanifest 1988	19
4.4.1	Analys av valmanifest 1988	19
4.5	Presentation av valmanifest 1994	20
4.5.1	Analys av valmanifest 1994	20
4.6	Presentation av valmanifest 2002	22

4.6.1 Analys av valmanifest 2002.....	23
4.7 Presentation av valmanifest 2010	24
4.7.1 Analys av valmanifest 2010.....	28
5 Slutsatser	30
6 Referenslista.....	34
6.1 Tryckta källor och litteratur	34
6.2 Elektroniska källor.....	35

1 Introduktion

Vad innebär jämställdhet och jämlikhet egentligen? Jämställdhet innebär att kvinnor och män har samma makt att forma samhället och sina egna liv vilket grundas på att kvinnor och män har samma möjligheter, rättigheter och skyldigheter på alla områden i livet. I Sverige används begreppet jämställdhet när det handlar om förhållandet mellan kvinnor och män. Begreppet jämlikhet är mer omfattande eftersom det syftar på rättvisa förhållanden mellan alla individer och grupper i samhället vilket förutsätter att alla människor är lika mycket värda oavsett kön, etnicitet, religion, social tillhörighet m.m. En av de viktigaste jämlikhetsfrågorna är jämställdhet (SCB 2012:4). Om en person som inte känner till vilken relation de båda begreppen har till varandra ställer frågan ”Jämställdhet eller jämlikhet?”, blir svaret ”Ja!” både rätt och förvirrande.

Det finns två olika aspekter av jämställdhet. Kvantitativ jämställdhet innebär en jämn fördelning mellan kvinnor och män inom samhällets alla områden, t.ex. inom olika utbildningar, yrken, fritidsaktiviteter och maktpositioner. Kvalitativ jämställdhet innebär att både kvinnors och mäns kunskaper, erfarenheter och värderingar tillvaratas och får berika och påverka utvecklingen inom alla områden i samhället (SCB 2012:4).

Jämställdhet bildades som politikområde under 1970-talet och utgångspunkten var främst arbetsmarknadspolitik och har utvecklats sedan dess. Riksdagen beslutade 2006 att det övergripande målet för svensk jämställdhetspolitik är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Målet för svensk jämställdhetspolitik kan uppdelas i fyra områden: jämn fördelning av makt och inflytande, ekonomisk jämställdhet, jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet och att mäns våld mot kvinnor ska upphöra (Skr. 2011/12:3:8f). Svensk jämställdhetspolitikens mål är alltså samma som jämställdhetsbegreppet, målet är således att det ska råda jämställdhet och allt annat är oacceptabelt. Målet att det ska råda jämställdhet kan relateras till nollvisionen som presenterar en framtidsbild där människor inte dödas eller skadas för livet i vägtrafiken (Trafikverket 2012).

1.1 Problemformulering

Ojämlikheten är en viktig orsak bakom en mängd centrala sociala och hälsorelaterade problem. Ojämlikhet påverkar bl.a. människors fysiska och psykiska hälsa, livslängd, studieframgång, fetmautbredning, halten kriminalitet och våld och hur stor den sociala

rörligheten är (Wilkinson & Pickett 2009). Både jämlikhet och jämställdhet, är därmed väldigt viktigt för att samhället ska fungera och överleva, inte bara utifrån ett rent demokratiskt perspektiv.

I Regeringens skrivelse angående jämställdhetspolitikens inriktning 2011–2014 förklaras relationen mellan kvinnor och män. Sysselsättningsgraden för kvinnor är lägre än för män, de har generellt sett lägre lön och de står för huvuddelen av det obetalda hemarbetet. Flickor har i genomsnitt högre betyg än pojkar och kvinnornas utbildningsnivå är i genomsnitt högre än männens. Trots att kvinnor lever längre än män har de i större utsträckning sämre hälsa och större sjukfrånvaro. Det råder könsbalans i politiken men inte i näringslivet, näringslivets toppositioner är de mest mansdominerade i samhället. Drygt 85 procent av de som misstänks för misshandel mot kvinnor är män. (Skr. 2011/12:3: 3ff).

Den s.k. ”ordboksdefinitionen” av feminism hävdar att en person som är feminist anser 1) att kvinnor är underordnade män och 2) att detta förhållande bör ändras (Gemzöe 2002:13).

I Regeringens skrivelse angående jämställdhetspolitikens inriktning 2011–2014 verkar kvinnor vara underordnade män, och jämställdhetspolitikens mål och delmål förklarar tydligt att detta förhållande ska förändras. Jämställdhetspolitiken kan därmed sägas vara feministisk. Regeringen sköter jämställdhetspolitiken i Sverige (Skr. 2011/12:3: 1), Moderaterna är det största regeringspartiet och har dessutom varit Sveriges näst största parti under en lång tid och representerar därför en stor andel av befolkningen, så om Sveriges jämställdhetspolitik kan ses som feministisk, borde inte Moderaterna också vara feministiska? Ingen studie angående Moderaternas syn på jämställdhet med inriktning på feminism har gjorts mig veterligen.

1.2 Syfte och forskningsfråga

Syftet med min studie är att undersöka om det går att se någon förändring över tid gällande pratet och retoriken kring Moderaternas syn på jämställdhet. Det är viktigt att undersöka pratet och retoriken hos ett parti eftersom det är där idéer uppstår och förmedlas vilket utgör grunden för praktiken, ett parti kan inte göra något om partiet inte har någon idé om vad det är partiet vill göra.

Forskningsfrågan lyder:

- Hur har Moderaternas syn på jämställdhet sett ut perioden 1970-2010 och kan man säga att den är feministisk, i så fall vilken sorts feminism?

2 Teori

När jag ska utröna om Moderaternas syn på jämställdhet är feministisk utgår jag från feminism och avgränsar mig till två perspektiv inom feminismen. I detta teoriavsnitt kommer jag att introducera genusbegreppet, övergå till att diskutera feminism, definiera de två feministiska perspektiven jag valt att använda i min studie och varför, sammanfatta skillnaderna mellan perspektiven och slutligen konstruerar jag ett analysverktyg som härleds från den teoretiska referensramen.

2.1 Genus

Vad är genus och varför spelar kön roll? Med genus menas den socialt konstruerade uppfattningen och förväntningen gällande vad som är kvinnligt och manligt (Hirdman 2004: 12ff). Yvonne Hirdman hävdar att kvinnors underordning kan förstås utifrån maktrelationen mellan könen, genuskontraktet. Kontraktets grund är genusarbetsdelningen där kvinnor sköter hushållet och barnen medan män sköter försörjningen. Kontraktet är uppbyggt av två principer, där den ena, ”den manliga normens primat”, säger att mannen är normen och kvinnan är underordnad mannen, och ”könens isärhållande”, säger att kvinnligt och manligt inte bör blandas. Idéerna om isärhållandet grundas på mannens förakt mot det kvinnliga (Hirdman 2004: 65ff). Genom institutioner, tradition och kultur är genuskontraktet starkt förankrat i samhället vilket leder till att båda könen är lika integrerade i kontraktet. Därmed kan kontraktet fortplantas och maktförhållandet bevaras (Platzer 2003: 253f).

Samhället visar på genusarbetsfördelningen eftersom även om kvinnor och män arbetar ungefär lika mycket under ett genomsnittligt dygn skiljer sig fördelningen mellan betalt och obetalt arbete mellan könen. Jämfört med män består kvinnors totala arbete i större utsträckning av obetalt hemarbete, t.ex. matlagning, städning och att ta hand om barnen (SCB 2012).

Samhället kan bli jämställt, genuskontraktet kan brytas genom att förändra attityder, strukturer och normer gällande genusarbetsfördelningen och genom att synliggöra maktrelationen mellan kvinnor och män (Gemzöe 2002: 126ff).

2.2 Feminism

Beträffande feminism brukar det första som fastslås vara att det inte bara finns en sort (Gemzöe 2002: 12). Jag har i min studie valt att först utgå från ”ordboksdefinitionen” av feminism, som tidigare presenterats, vilken hävdar att en person som är feminist anser 1) att

kvinnor är underordnade män och 2) att detta förhållande bör ändras. Motståndare som vill förneka kvinnors maktlöshet använder bl.a. i sina argument exempel på individuella kvinnors makt för att ogiltigförklara definitionen av feminism, men en feministisk synvinkel hävdar inte att kvinnor som enskilda individer inte kan inneha makt i vissa situationer utan hävdar däremot att kvinnor generellt sett har mindre makt än män (Gemzöe 2002: 16).

Nämnda definition är inte fullständig men man kan dock fastslå att formuleringen att det råder ojämlikhet mellan könen och att det bör ändras är ett feministiskt grundantagande (Gemzöe 2002: 27). Definitionen är alltså lämplig att använda som en arbetsdefinition i min studie, dvs. något att utgå från då den kortfattat syftar till att innesluta en sorts innehåll som olika feministiska inriktningar har gemensamt (Gemzöe 2002: 14). Ett större problem med definitionen är att den inte säger någonting eller säger för lite, utifrån att endast läsa definitionen får vi inte veta någonting om hur och varför kvinnor missgynnas systematiskt och därmed är det svårt att vidta åtgärder för att göra något åt detta (Gemzöe 2002: 15).

Jag har som sagt avgränsat mig till två feministiska perspektiv, nämligen särartsfeminism och liberalfeminism, vilka jag ska definiera härnäst. Varför valde jag då dessa perspektiv? Särartsfeminism hävdar att biologiska skillnader mellan könen gör dem olika och att dessa olikheter ska ha social betydelse (Gudmundson 2005, 24 oktober), och liberalfeminism hävdar att könet är en social konstruktion (Gemzöe 2002: 39). Moderaterna är ett liberalkonservativt parti (Moderaterna 2011: 8), vilket motiverar att jag väljer särartsfeminism, som kan hävdas ha ett konservativt synsätt, och liberalfeminism, vars ursprung bl.a. är liberalismen.

2.2.1 Särartsfeminism

Särartsfeminism menar att man i kampen för kvinnors lika rättigheter måste utgå från att kvinnor och män är biologiskt olika (NE 2013). Tanken går ut på att kvinnors olikhet i förhållande till män, speciellt deras moderlighet och högre moral, kan berika politiken med något som män inte kan och därför bör kvinnor ha rösträtt och tillträde till det politiska och samhällseliga livet. I svenskt sammanhang brukar denna idé kallas samhällsmoderlighet och uppkom under 1800-talets senare hälft och handlar om kvinnligt inflytande på samhällsordningen. Kvinnligheten skulle medföras och bevaras ute i det samhällseliga livet utan att kvinnan för detta skulle vara ojämlig mannen på något sätt. Rättslig och social likvärdighet med mannen sågs som en förutsättning för det utopiska kvinnliga inflytandet över samhället som helhet och detta inflytande skulle inte vara begränsat av hemmet och utbildning var ett viktigt medel för kvinnornas ökade frihet (Gemzöe 2002: 39f)

Ellen Key, en svensk författare, särartsfeminist och förmodligen den moderna svenska kvinna vars idéer mött störst gensvar internationellt, hade sin mest produktiva period 1880-1910. Key anser inte att egenskaperna hos könen är oförändliga, de är mottagliga för påverkan av miljön, de kan minskas och t.o.m. elimineras genom åtgärder från samhället. Dock är detta inte önskvärt i alltför stor utsträckning eftersom det är spänningen mellan könen som är positiv och skapande för samhället. Key värnar om kvinnors rätt till att arbeta och att de inte får tvingas in på särskilda arbetsområden. Key menar att det finns undanstagsmänniskor av båda könen, men kvinnor skulle sannolikt av fri vilja välja ett arbete i enlighet med kvinnliga väsen, dvs. arbetsområden som ses som för kvinnor naturliga arbetsområden, t.ex. barnomsorg (Gudmundson 2005, 24 oktober).

2.2.2 Liberalfeminism

Liberalfeminismens utgångspunkt är kampen för att kvinnor ska ha samma grundläggande demokratiska friheter och rättigheter som män. Kvinnors sämre position i samhället beror på att de historiskt sett har varit utestängda från politiska och lagliga rättigheter och hindrats från att delta i arbetslivet på lika villkor och har istället förpassats till familjens privata sfär.

Historiskt sett har liberalfeminister kämpat för utbildning åt kvinnor, för lagliga rättigheter och rätten att delta i allmänna, politiska val. Liberalfeminismen riktar in sig på kamp och argumentation för att kvinnor ska få tillgång till den offentliga, politiska sfären på samma villkor som män. Liberalfeminismen tror att uppfostran, utbildning och påverkan av attityder är redskap för att häva kvinnors underordnade position (Gemzöe 2002: 31).

Den moderna liberalfeminismens överordnade mål är politisk representation för kvinnor, lika tillgång till viktiga poster i yrkes- och politiskt liv samt lika villkor på arbetsmarknaden och lika lön (Gemzöe 2002: 37). Den klassiska liberalfeminismens syn på kön är att kvinnor och män i regel är lika. Kvinnor och män delar en fundamental mänsklig natur vilken karaktäriseras av förnuftskapaciteten. Det är likheten i förnuftskapacitet som garanterar tillgång till medborgerliga rättigheter. Grundtanken är att vår mänskliga natur inte påverkas av de fysiologiska skillnaderna mellan könen (Gemzöe 2002: 38). För liberalfeminismen existerar inte en sak som kvinnlig eller manlig natur utan det enda som finns är den mänskliga naturen som saknar kön. Liberalfeminismen har därmed ett androgynt människoideal och i utopin kommer kvinnor och män i samhället att förvisso vara olika fysiologiskt sett men olikheter som vi idag associerar med kvinnligt respektive manligt kommer inte existera. Den hårda uppdelningen mellan logiska, oberoende och aggressiva män och intuitiva, relationsinriktade och känslsamma kvinnor kommer att kastas bort och därigenom blir varje individ fri i att

utveckla och kombinera sina unika talanger och psykologiska egenskaper. Androgynidealet är inte endast ett ideal feministiskt sett, utan även humanistiskt eftersom det även befriar män från att vara låsta i könsroller. Många som argumenterat för kvinnors rätt har presenterat denna föreställning om hur upplösningen av könsroller skulle vara befriande för alla (Gemzöe 2002: 39).

2.2.3 Sammanfattning av skillnaderna mellan perspektiven

Varför sammanfattar jag endast skillnaderna mellan perspektiven? Eftersom jag ska utröna om Moderaternas syn på jämställdhet är feministisk och i så fall vilken slags feminism behöver jag veta vad som skiljer de båda perspektiven åt för att kunna koppla synen på jämställdhet till det ena eller det andra feministiska perspektivet. Jag har identifierat två väsentliga punkter där perspektiven skiljer sig åt: synen på kvinnor och män och perspektivens mål.

Vad för syn på kvinnor och män har respektive perspektiv? Särartsfeminismen hävdar att kvinnor och män är biologiskt olika, speciellt kvinnors moderlighet och högre moral.

Liberalfeminismen hävdar tvärt emot särartsfeminismen att könet är en social konstruktion och menar att kvinnor och män är lika, de delar en mänsklig natur som karaktäriseras av förnuftskapaciteten.

Vad utgör mål för respektive perspektiv? Särartsfeminismens mål är kvinnligt inflytandet över samhället som helhet och detta inflytande ska inte vara begränsat av hemmet.

Liberalfeminismens mål utgörs av politisk representation för kvinnor, lika tillgång till viktiga poster i yrkes- och politiskt liv, lika villkor på arbetsmarknaden, lika lön och slutligen att kvinnor och män bara är olika fysiologiskt sett. Liberalfeminismen vill alltså att kvinnor ska ha samma inflytande över samhället som helhet som män har.

Observera att liberalfeminismens mål kan tolkas som kvinnligt inflytande som inte begränsas av hemmet eftersom kvinnlig representation och lika villkor på arbetsmarknaden gör att kvinnor inte begränsas av hemmet och har kvinnligt inflytande, men detta är en feltolkning. Särartsfeminismens kvinnliga inflytande betyder att kvinnorna har ett inflytande som skiljer sig från männens inflytande av biologiska orsaker. Det kvinnliga inflytandet ska komplettera det manliga inflytandet och det är detta som är positivt för samhället. Liberalfeminismen säger däremot att kvinnors inflytande inte skiljer sig från mäns, kvinnor och män delar trots sina fysiologiska skillnader en mänsklig natur som utmärks av förnuftskapaciteten.

Liberalfeminismen säger alltså att samhället påverkas negativt genom att endast låta män

medverka eftersom kvinnors förnufts kapacitet, som är samma som mäns, blir outnyttjad vilket är slöseri med resurser.

För att studera Moderaternas syn på jämställdhet är det nödvändigt att använda en kvalitativt tolkande ansats där idéerna kan lyftas fram och förklaras vilket kräver att jag konstruerar ett analysverktyg.

2.3 Analysverktyg

Analysverktyget hjälper mig i min analys. Jag har tidigare sammanfattat skillnaderna mellan de feministiska perspektiven och nu använder jag bl.a. skillnaderna för att konstruera ett analysverktyg som består av feminismens grundläggande tanke, som då även blir perspektivens grundläggande tanke, och just de feministiska perspektivens idealtyper.

	Särartsfeminism	Liberalfeminism
Grundläggande tanke	Kvinnor är underordnade män och detta förhållande bör ändras.	
Syn på kvinnor och män	Kvinnor och män är biologiskt olika men ska värderas lika. Kvinnor och män kompletterar varandra. Kvinnor och män är olika både fysiologiskt och psykologiskt.	Kvinnor och män delar en mänsklig natur som utmärks av förnufts kapaciteten och ska värderas lika. Kvinnor och män är bara olika fysiologiskt sett.
Mål	Kvinnligt inflytande, främst i form av moderlighet och högre moral, över samhället som helhet	Samma inflytande som män har över samhället som helhet.

3 Metod

I denna metoddel går jag igenom hur genomförandet av min studie är tänkt att gå till.

3.1 Datainsamling

Den metod jag valt för att samla in data är en dokumentstudie. Jag använder därmed dokument som inte producerats för att en samhällsforskare bett om dem, utan dokument som ”finns där ute” och väntar på att bli insamlade och sedan analyserade (Bryman 2008: 488).

Eftersom jag studerar pratet och retoriken är valmanifest lämpligt för studien därför att de produceras för väljares skull, de representerar partiets gemensamma målsättningar och upprättas av en partikongress och förväntas således ge en rättvis bild av vad partier vill åstadkomma.

Jag tänker studera förändring över tid när det kommer till Moderaternas syn på jämställdhet, och ett tidsperspektiv som då blir lämpligt att avgränsa min studie till är perioden 1970-2010 eftersom jämställdhet som politikområde etablerades under 1970-talet och har sedan dess utvecklats

3.2 Dataanalys

Den metod jag valt för att analysera insamlad data är en idéanalys. Idéanalys definieras som det vetenskapliga studiet av politiska budskap. Den kan syfta till att beskriva, förklara eller pröva ett materials hållbarhet. En beskrivande idéanalys har som mål att svara på frågan vad, detta genom att beskriva, tolka och dra slutsatser om kontentan av texter som innehåller politiska budskap (Beckman 2005: 14). Detta gör att jag anser att en beskrivande idéanalys är den mest lämpliga analysmetoden för denna studie, jag syftar ju till att beskriva Moderaternas syn på jämställdhet utifrån deras valmanifest, som är texter med politiska budskap.

Vid en idéanalys är det vanligt att analysverktyget konstrueras som idealtyper (Beckman 2005: 25). Syftet hos en idealtyp är att fånga de viktigaste aspekterna i ett argument eller ståndpunkt (Beckman: 2005: 28). Detta passar min studie då jag har två feministiska perspektiv med tillhörande ståndpunkter och jag ska utröna om Moderaternas syn på jämställdhet är feministisk och i så fall vilken sorts feminism. De idéer som kan kopplas till jämställdhet som jag hittar genom valmanifesten kommer då att jämföras med idealtyperna för att se var idéerna passar in. Jag har tidigare sammanfattat skillnaderna mellan de feministiska perspektiven och sedan använt bl.a. skillnaderna för att konstruera ett analysverktyg bestående av feminismens grundläggande tanke och just de feministiska perspektivens idealtyper.

Perioden 1970-2010 innefattar tretton valmanifest. En pilotstudie visade att en analys av samtliga valmanifest inte skulle vara möjlig med tanke på uppsatsens ordutrymme. Jag har därför avgränsat mig till att ta vartannat valmanifest, därmed får jag både med det första och det sista valmanifestet för perioden. Jag vill understryka att detta urval möjliggör för mig att spåra idéerna över en längre tid och att dessa nedslag i tiden fortfarande kan anses representativa nog för att studera utvecklingen av Moderaternas syn på jämställdhet.

Jag vill uppmärksamma att valmanifestet från 2010 är Alliansens samlande valmanifest, dvs. Moderaterna, Centerpartiet, Folkpartiet och Kristdemokraterna och det står inte angivet vilket parti som presenterar vad. Dock kan jag anta att Moderaterna haft mest att säga till om i utformandet eftersom det är Moderaterna som leder Alliansen och att det är logiskt att alla partierna är överrens om det som står i ett gemensamt valmanifest så även om en idé framförts av Kristdemokraterna kan det antas att även Moderaterna står bakom den idén.

3.2.1 Genomförande av analys

Hur går analysen mer precist till? Den första frågan som ställs när jag analyserar en idé eller idéer i valmanifest är om ordboksdefinitionen av feminism uppfylls, dvs. är kvinnor underordnade män och bör förhållandet ändras? Ordboksdefinitionen är det gemensamma för alla feministiska perspektiv, således tycker särartsfeminism och liberalfeminism lika i detta fall. Om svaret är jakande på båda delarna i första frågan kan idén eller idéerna som analyseras kopplas till feminism.

Nu återstår bara att ta reda på vilket perspektiv som idén eller idéerna representerar, särartsfeminism eller liberalfeminism.

För att ta reda på detta måste jag åtskilja de båda perspektiven, hur skiljer sig perspektivens idealtyper? Förut fastslog jag att perspektiven skiljer sig i sin syn på män och kvinnor och vad perspektiven har för mål, därefter är det bara att koppla idén eller idéerna till respektive svar som perspektiven ger. Om t.ex. idén eller idéerna säger att kvinnor och män bara är olika fysiologiskt sett kan idén eller idéerna kopplas till liberalfeminism. Det är logiskt att utgå från vilken syn på kvinnor och män som kan utläsas eftersom synen även motiverar vad kvinnors och mäns inflytande grundar sig på.

4 Empiri

Det här avsnittet innehåller min egen undersökning, alltså resultatredovisning och analys. Innehållet i respektive valmanifest, dvs. idéer som kan kopplas till jämställdhet, presenteras först, sedan analyseras nämnda innehåll.

4.1 Presentation av valmanifest 1970

Moderaterna framför att de arbetar för en skattepolitik utformad så att det lönar sig att arbeta och spara, de vill ha sänkt skatt på inkomstökningar och i samband med detta ska ökad hänsyn tas till försörjningsbördan hos barnfamiljerna och till de familjer där hustruns arbete är förlagt till hemmet (Moderaterna 1970: 2). Politiken som erbjuds bygger bl.a. på rättvisa och ansvar.

Med rättvisa menar Moderaterna att alla enskilda människor och grupper ska behandlas lika (Moderaterna 1970: 2f), och med ansvar menar de ett samhälle som grundar sig på personlig frihet, individuella valmöjligheter och medinflytande i politik och arbetsliv (Moderaterna 1970: 3).

4.1.1 Analys av valmanifest 1970

Är kvinnor underordnade män och bör detta förhållande ändras? Moderaterna har ingen uttalad syn på relationen mellan kvinnor och män. Moderaterna vill ha personlig valfrihet och medinflytande i arbetslivet och vill att arbete ska löna sig så därför sänks skatter på inkomstökningar och ökad hänsyn ska tas till försörjningsbördan hos barnfamiljerna och till de familjer där hustruns arbete är förlagt till hemmet. Om jag kopplar ihop det med kunskapen om att kvinnor har hand om hemmet och barnen i större utsträckning än män och yrkesarbetar i lägre utsträckning är en möjlig slutsats att Moderaterna vill underlätta för kvinnor i barnfamiljer och för husfruar vars arbete är förlagt till hemmet att ta del av arbetslivet. Kvinnor kan sägas vara underordnade män genom sämre åtkomst till arbetslivet och att Moderaterna vill ändra på det. En annan möjlighet, eftersom Moderaterna inte specificerar skattelättnaderna och att de vill att det ska löna sig att spara kan betyda att kvinnan ska välja hemmet och att ta hand om barnen framför yrkesarbete vilket inte är feministiskt eftersom kvinnan då kan ses som underordnad p.g.a. åtkomsten till yrkesarbete och att detta inte ska ändras. Men samtidigt kan detta ses som feministiskt eftersom särartsfeminismen hävdar att kvinnor ska arbeta med sådant de är naturligt bättre lämpade för. Kvinnor är då underordnade män eftersom kvinnliga arbeten värderas lägre än manliga arbeten och detta ska ändras. Det går inte att säga att Moderaterna är feminister, men samtidigt går det inte att säga att de inte är feminister.

Eftersom det inte går att utesluta möjligheten att Moderaterna är feminister frågar jag om den tänkbara feminismen är en särartsfeminism eller liberalfeminism? Vilken syn på kvinnor och män har Moderaterna? Det går att göra en koppling till särartsfeminism vilket framkom tidigare. Moderaterna vill även att samhället ska bygga på individuella valmöjligheter, likabehandling och att alla enskilda människor ska få ökat ansvar. Moderaterna tycker att människor klarar av ansvarstagandet. Moderaternas uttalande om ansvarstagande kan relateras till liberalfeminismens tanke att män och kvinnor delar en förnufts kapacitet. Alla är förnuftiga nog att ta ansvar. Synen på män och kvinnor kan sägas vara liberalfeministisk. Moderaterna säger dock inget uttryckligen om sin syn på kvinnor och män.

Vad för motiv finns för kvinnors och mäns samhällsinflytande? Först och främst, vad säger Moderaterna gällande inflytande? Moderaterna pratar om inflytande i termer som att bygga samhället på personlig frihet, individuella valmöjligheter och medinflytande i politik och arbetsliv. Tidigare fastslog jag att Moderaterna verkar tycka att alla är förmögna att ta ansvar vilket kan kopplas till liberalfeminismens förnuftskapacitet och att Moderaterna väljer termen medinflytande gör att jag kan anta att Moderaterna tycker att om kvinnor får lika stort inflytande över samhället som män kommer detta inflytande inte skilja sig åt vilket alltså är liberalfeministiskt. Dock existerar som sagt även en koppling till särartsfeminismen men det är endast ett perspektiv som bygger på att Moderaterna inte specificerar om de vill att kvinnor ska ha hand om hemmet eller om de ska yrkesarbeta. Moderaterna säger inget uttryckligen om vad för motiv som finns för kvinnors och mäns samhällsinflytande.

4.2 Presentation av valmanifest 1976

Moderaterna anser att deras viktigaste uppgift är att trygga en framtid i frihet som ska ge varje människa lika möjligheter att utvecklas som medborgare och individ (Moderaterna 1976: 2). Familjens centrala samhällsroll betonas. Barnen ska garanteras en trygg och harmonisk uppväxt. Moderaterna understryker att det måste råda jämställdhet mellan kvinnor och män i både hem och arbetsliv. Genom förkortad arbetsdag för småbarnsföräldrar, avdragsrätt för barntillsynskostnader och vårdnadsersättning uppges valfrihet mellan hem- och yrkesarbete och mellan olika former av tillsyn uppstå (Moderaterna 1976: 3).

4.2.1 Analys av valmanifest 1976

Är kvinnor underordnade män och bör detta förhållande ändras? Moderaterna har ingen uttalad syn på relationen mellan kvinnor män. Moderaterna nämner jämställdhet men det går inte att utläsa om en underordning finns och i så fall vilket av könen som är underordnat. Moderaterna understryker att det måste råda jämställdhet mellan kvinnor och män i både hem och arbetsliv. Det kan betyda att det inte alltid råder jämställdhet eller att det gör det och Moderaterna vill understryka att det fortsatt ska gälla. Moderaterna vill skapa valfrihet mellan hem- och yrkesarbete. Koppla detta till kunskapen att kvinnor oftare har hand om hemmet och barnen och yrkesarbetar i lägre utsträckning än män så tycks Moderaterna hävda att kvinnor är underordnade män genom sämre tillgång till arbetslivet och detta ska ändras. Denna tolkning utgår dock från att det inte alltid råder jämställdhet mellan kvinnor och män i både hem och arbetsliv och att det då skulle vara kvinnorna som är underordnade. En annan möjlighet, eftersom Moderaterna inte specificerar valfrihet mellan hem- och yrkesarbete samt

mellan olika barnomsorgsformer kan vara att kvinnan ska välja hemmet och att ta hand om barnen framför yrkesarbete vilket inte är feministiskt eftersom kvinnan då kan ses som underordnad p.g.a. åtkomsten till yrkesarbete och att detta inte ska ändras. Men samtidigt kan detta ses som feministiskt eftersom särartsfeminismen hävdar att kvinnor ska arbeta med sådant de är naturligt bättre lämpade för. Kvinnor är då underordnade män eftersom kvinnliga arbeten värderas lägre än manliga arbeten och detta ska ändras. Det går inte att säga att Moderaterna är feminister, men samtidigt går det inte att säga att de inte är feminister.

Eftersom det inte går att utesluta möjligheten att Moderaterna är feminister frågar jag om den tänkbara feminismen är en särartsfeminism eller liberalfeminism? Vilken syn på kvinnor och män har Moderaterna? Det finns en trolig koppling till särartsfeminism vilket framkom tidigare. Valmanifestet innehåller inget klart uttryck för Moderaternas syn på kvinnor och män, och någon sådan kan inte heller härledas utöver att det framkom att en möjlig feminism skulle kunna vara särartsfeminism.

Vad för motiv finns för kvinnors och mäns samhällsinflytande? Moderaterna skriver för det första inte någonting klart gällande inflytande men det går att härleda. De skriver att det måste råda jämställdhet mellan kvinnor och män, jämställdhetsbegreppet innefattar att kvinnor och män har samma makt att forma samhället vilket betyder att de ska ha samma inflytande, men vad Moderaternas motivering till att kvinnor och män ska ha samma inflytande saknas och kan inte heller utläsas. En motivering hade t.ex. existerat om synen på män och kvinnor kunnat härledas, synen skulle kunna vara särartsfeministisk men det bygger som sagt på att Moderaterna inte specificerar valfriheten mellan hem och arbetsliv, så det är endast ett möjligt perspektiv. Moderaterna säger inget uttryckligen om vad för motiv som finns för kvinnors och mäns samhällsinflytande.

4.3 Presentation av valmanifest 1982

Moderaternas mest betydelsefulla uppgift är att säkra en framtid i frihet som ger alla lika möjligheter och har tillit till människorna och vill ge dem möjlighet till initiativ- och ansvarstagande (Moderaterna 1982: 2). Samhället har sin utgångspunkt i familjen enligt Moderaterna. Barn och ungdom ska uppfostras på ett bra och tryggt sätt.

Familjebeskattningen ska ta hänsyn till försörjningsbördan. Vårdnadsersättning för de små barnen och avdragsrätt för nödvändiga barntillsynskostnader uppges skapa valfrihet mellan hem- och yrkesarbete samt mellan olika barnomsorgsformer (Moderaterna 1982: 3).

4.3.1 Analys av valmanifest 1982

Är kvinnor underordnade män och bör detta förhållande ändras? Moderaterna uttrycker ingen klar syn på relationen mellan kvinnor och män. Moderaterna vill skapa valfrihet mellan hem och yrkesarbete. Koppla detta till kunskapen att kvinnor oftare har hand om hemmet och barnen och yrkesarbetar i lägre utsträckning än män. Kvinnor kan anses vara underordnade män och Moderaterna vill ändra på detta genom att främja deras möjligheter till yrkesarbete genom vårdnadsersättning för de små barnen och avdragsrätt för barntillsynskostnader. En annan möjlighet, eftersom Moderaterna inte specificerar valfrihet mellan hem- och yrkesarbete samt mellan olika barnomsorgsformer kan vara att kvinnan ska välja hemmet och att ta hand om barnen framför yrkesarbete vilket inte är feministiskt eftersom kvinnan då kan ses som underordnad p.g.a. åtkomsten till yrkesarbete och att detta inte ska ändras. Men samtidigt kan detta ses som feministiskt eftersom särartsfeminismen hävdar att kvinnor ska arbeta med sådant de är naturligt bättre lämpade för. Kvinnor är då underordnade män eftersom kvinnliga arbeten värderas lägre än manliga arbeten och detta ska ändras. Moderaterna kan inte sägas vara feminister men kan inte heller sägas inte vara feminister.

Eftersom det inte går att utesluta möjligheten att Moderaterna är feminister frågar jag om den tänkbara feminismen är en särartsfeminism eller liberalfeminism? Vilken syn på kvinnor och män har Moderaterna? Det går att göra en koppling till särartsfeminismen. Moderaterna skriver även att de vill att människor ska ha frihet som ger alla lika möjligheter och Moderaterna har tillit till människorna och vill ge dem möjlighet till initiativ- och ansvarstagande. Att Moderaterna litar på att människor kan ta ansvar kan kopplas till liberalfeminismens uttalande om att kvinnor och män delar en förnuftskapacitet vilket tyder på liberalfeminism. Moderaterna har dock ingen klart uttalad syn på kvinnor och män.

Vad för motiv finns för kvinnors och mäns samhällsinflytande? Moderaterna uttrycker för det första inget klart gällande inflytande, men det går att komma fram till. Moderaterna vill nämligen ge människor möjlighet till initiativtagande vilket innebär ett inflytande. Eftersom Moderaternas prat om ansvar kan kopplas till förnuftskapaciteten kan jag anta att inflytandet kan bygga på att kvinnor och män har samma inflytande eftersom de delar en förnuftskapacitet. Dock existerar en koppling till särartsfeminismen gällande synen på kvinnor och män som sagt, men den kopplingen existerar endast för att det inte går att utläsa om Moderaterna vill att kvinnor ska vara hemma och ta hand om barnen eller om de ska yrkesarbeta. Moderaterna säger inget uttryckligen om vad för motiv som finns för kvinnors och mäns samhällsinflytande.

4.4 Presentation av valmanifest 1988

Moderaterna fastslår att det krävs frihet för att framsteg ska nås och vill därför utvidga den personliga valfriheten på alla områden i samhällslivet (Moderaterna 1988: 5). Moderaterna vill ta bort de hinder som finns för familjer som själva vill forma sina liv och sin framtid (Moderaterna 1988: 4). Familjen kommer att stärkas. För att öka valfriheten i barnomsorgen kommer det senast 1990 införas ett årligt vårdnadsbidrag på 15 000 kr per barn upp till sju år. Avdragsrätt för styrkta tillsynskostnader upp till 15 000 kr per barn kommer att komplettera vårdnadsbidraget. Alternativ barnomsorg stimuleras. Familjernas ekonomi blir bättre genom ett grundavdrag för alla barn vid den kommunala beskattningen (Moderaterna 1988: 2). Nyföretagandet underlättas enligt Moderaterna. Småföretagens skatter lindras. Familjeföretagandet underlättas genom bl.a. att arvsskatten sänks. De offentliga monopolen bryts vilket ger upphov till nya möjligheter, inte minst för kvinnor, betonar Moderaterna (Moderaterna 1988: 3).

4.4.1 Analys av valmanifest 1988

Är kvinnor underordnade män och bör detta förhållande ändras? Kvinnor kan vara underordnade, när det kommer till företagande, och detta ska ändras genom att Moderaterna vill bryta de offentliga monopolen vilket de i klartext förklarar kommer leda till nya möjligheter för kvinnor. Kvinnor kan alltså vara underordnade p.g.a. offentliga monopol och detta vill Moderaterna ändra på. Moderaterna vill utvidga den personliga valfriheten på alla områden i samhällslivet och en betoning ligger på familjers möjligheter att själva forma sina liv och sin framtid. Vårdnadsbidrag och avdragsrätt för styrkta tillsynskostnader främjar kvinnors yrkesarbete. Koppla detta till kunskapen om att kvinnor oftare har hand om hemmet och barnen och yrkesarbetar i lägre utsträckning än män. Kvinnor kan sägas vara underordnade genom sämre åtkomst till yrkesarbete och Moderaterna vill ändra på detta. Men Moderaterna specificerar inte valfriheten så de kan lika gärna mena att kvinnor genom t.ex. det årliga vårdnadsbidraget på 15 000 kr per barn upp till sju år ska uppmuntras att skaffa och/eller ta hand om barnen vilket inte är feministiskt eftersom kvinnan då kan ses som underordnad p.g.a. åtkomsten till yrkesarbete och att detta inte ska ändras. Men samtidigt kan detta ses som feministiskt eftersom särartsfeminismen hävdar att kvinnor ska arbeta med sådant de är naturligt bättre lämpade för. Kvinnor är då underordnade män eftersom kvinnliga arbeten värderas lägre än manliga arbeten och detta ska ändras. Moderaterna kan inte sägas vara feminister men kan inte heller sägas inte vara feminister, men genom att Moderaterna ser kvinnor som underordnade när det kommer till företagande lutar vågen mer åt feminism.

Eftersom det inte går att utesluta möjligheten att Moderaterna är feminister frågar jag om den tänkbara feminismen är en särartsfeminism eller liberalfeminism? Vilken syn på kvinnor och män har Moderaterna? En möjlig koppling till särartsfeminismen finns. Moderaterna vill dock utvidga den personliga valfriheten på alla områden i samhällslivet vilket logiskt kräver ett större ansvarstagande vilket i sin tur tyder på att de anser att människor klarar av detta vilket kan kopplas till liberalfeminismens uttalande om att kvinnor och män delar en förnuftskapacitet. Moderaterna har dock ingen klart uttalad syn på män och kvinnor.

Vad för motiv finns för kvinnors och mäns samhällsinflytande? Moderaterna pratar för det första inte om någonting gällande inflytande i klartext men Moderaterna vill utvidga den personliga valfriheten på alla områden i samhällslivet vilket innebär ett inflytande.

Moderaterna har tillit till att människor ska kunna ha ökad valfrihet vilket kan kopplas till förnuftskapaciteten vilket gör att jag kan anta att inflytandet bygger på att kvinnor och män har samma inflytande eftersom de delar en förnuftskapacitet. Dock existerar en koppling till särartsfeminismen, men den existerar enbart därför att det inte går att utläsa om Moderaterna vill att kvinnor ska vara hemma och ta hand om barnen eller yrkesarbete. Moderaterna säger inget uttryckligen om vad för motiv som finns för kvinnors och mäns samhällsinflytande.

4.5 Presentation av valmanifest 1994

Det är den enskilda människan och inte myndigheter som ska ha makten över sitt liv enligt Moderaterna (Moderaterna 1994: 8). Moderaterna vill att alla ska ha rätt och möjlighet till barnomsorgen de själva föredrar. Valfriheten gynnar enligt Moderaterna familjens ansvar och ett aktivt föräldraskap liksom jämställdheten mellan kvinnor och män (Moderaterna 1994: 8). Skolan behöver förnyas. En nationell kraftsamling på skolornas dataanvändning ska sättas i verket. Svenska flickor och pojkar ska bli världsbest på informationsteknologi (Moderaterna 1994: 8).

4.5.1 Analys av valmanifest 1994

Är kvinnor underordnade män och bör detta förhållande ändras? Moderaterna har ingen klar syn på relationen mellan kvinnor och män. Moderaterna nämner jämställdhet med det går inte att utläsa om det förekommer en underordning och i så fall vilket av könen som är drabbat. Moderaterna anser att valfriheten i barnomsorgen gynnar familjens ansvar och ett aktivt föräldraskap liksom jämställdheten mellan kvinnor och män. Moderaterna vill skapa frihet i barnomsorgsalternativen vilket främjar kvinnors möjlighet till yrkesarbete. Koppla detta till kunskapen om att kvinnor oftare har hand om hemmet och barnen och yrkesarbetar i lägre

utsträckning än män. Kvinnor kan då sägas vara underordnade män genom sämre tillgång till arbetslivet och Moderaterna vill ändra på detta. Men att alla ska ha rätt och möjlighet till barnomsorgen de själva föredrar kan lika gärna innebära att kvinnor väljer att ta hand om barnen vilket skulle betyda underordning p.g.a. sämre åtkomst till yrkeslivet och att detta inte ska ändras vilket inte är feministiskt. Samtidigt kan det vara särartsfeministiskt eftersom kvinnor ska arbeta med det de är naturligt lämpade för vilket skulle betyda att kvinnor är underordnade män eftersom kvinnliga arbeten är lägre värderade än manliga och att detta ska ändras på. Det går inte att säga om Moderaterna är feminister eller inte.

Eftersom det inte går att utesluta möjligheten att Moderaterna är feminister frågar jag om den tänkbara feminismen är en särartsfeminism eller liberalfeminism? Vilken syn på kvinnor och män har Moderaterna? Det är möjligt att göra en koppling till särartsfeminismen vilket illustrerades tidigare. Dock säger Moderaterna att det är den enskilda människan och inte myndigheter som ska ha makten över sitt liv. Att Moderaterna vill att den enskilda människan ska ha makten över sitt liv istället för att makten ligger hos myndigheter kan tolkas som att Moderaterna tror att människor klarar av detta överskjutande av ansvar vilket kan kopplas till liberalfeminismens uttalande om att kvinnor och män delar en förnufts kapacitet. Det finns ett till uttalande som ger stöd åt liberalfeminismen, nämligen att svenska flickor och pojkar ska bli världsbäst på informationsteknologi vilket kan sägas bryta en syn gällande kvinnligt respektive manligt, jag understryker, om Moderaterna tycker att informationsteknologi är manligt. Dock kan det stödja förnufts kapaciteten mer. Moderaterna uttrycker dock inget i klartext gällande sin syn på kvinnor och män.

Vad för motiv finns för kvinnors och mäns samhällsinflytande? Moderaterna har inget klart uttalande gällande inflytande men de tror att den enskilda människan klarar av att ges makten att forma sitt eget liv vilket innebär ett inflytande och även att flickor och pojkar ska bli världsbäst på informationsteknologi genom skolan har med inflytande att göra då det får antas att skolan satsar på informationsteknologi för att det börjar krävas mer i världen och skolan ska rusta eleverna till att klara sig i världen. Moderaterna har tillit till att människor klarar av att ha makten över att forma sina liv vilken kan kopplas till förnufts kapaciteten och att både flickor och pojkar ska bli världsbäst på informationsteknologi gör att jag kan anta att inflytandet bygger på att kvinnor och män har samma inflytande eftersom de delar en förnufts kapacitet istället för att kvinnors inflytande skulle skilja sig åt genom t.ex. moderlighet och högre moral som särartsfeminismen hävdar. Dock existerar en koppling till

särartsfeminismen som sagt. Moderaterna uttrycker ingen klar syn gällande vad för motiv som finns bakom kvinnor och mäns samhällsinflytande.

4.6 Presentation av valmanifest 2002

Moderaterna betonar att det stundande valet främst gäller varje människas rätt att få forma sitt eget liv (Moderaterna 2002: 3). Den största anledningen till att Moderaterna vill sänka skatterna är att varje människa själv ska förfoga över resultatet av sitt arbete och då själv kunna forma sitt liv (Moderaterna 2002: 7). Skatterna ska sänkas genom att bl.a. införa ett grundavdrag på 15 000 kronor år för varje barn upp till 16 år. Moderaterna vill även få till en skattereduktion med hälften av arbetskraftskostnaden för den som köper hushållsnära tjänster för upp till 50 000 kronor per år (Moderaterna 2002: 7).

Stat och kommun ska inte styra valet mellan arbete i och utanför hemmet, valet av barnomsorg eller hur familjen väljer att fördela sina uppgifter enligt Moderaterna. Familjepolitiken ska ha respekt för de livsmönster som den enskilde väljer (Moderaterna 2002: 13). Familjepolitiken utformas genom att utgå från att skapa fler möjligheter för den enskilde och familjen. Det ska enligt Moderaterna vara möjligt för alla att förena arbete och familjeliv men det ska inte vara nödvändigt för att klara sin försörjning (Moderaterna 2002:13). Det betonas att barnfamiljer ofta har en ansträngd ekonomi och Moderaterna vill stärka familjen därför att egen kraft leder till egen makt (Moderaterna 2002: 12). Moderaterna vill ha lika rätt för kvinnor och män, de utvecklar detta genom att gå vidare med att säga att de vill ha full jämställdhet mellan kvinnor och män för när jämställdheten ökar blir Sverige ett bättre land (Moderaterna 2002: 14). Moderaterna ger exempel på områden där jämställdheten brister, t.ex. i företagsstyrelser och chefsrekrytering, och hävdar dessutom att dessa skulle utvecklas bättre med en jämnare könsfördelning (Moderaterna 2002: 14). Moderaterna är dock inte för kvotering. De säger att jämställdhet inte kan kvoteras fram därför att kvotering rent definitionsmässigt är jämställdhetens motsats eftersom könskvotering innebär att någon ges företräde p.g.a. sitt kön. Kvinnor och män är individer med individens alla rättigheter och skyldigheter och Moderaternas politik syftar till likabehandling och inte särbehandling (Moderaterna 2002: 14). För att öka jämställdheten vill Moderaterna bilda en myndighet av de olika diskrimineringsombudsmännen och denna myndighet ska verka under en samlad diskrimineringslagstiftning, öka möjligheter för familjers arbete- och försörjningsfördelning efter eget tycke, öka möjligheter att välja barnomsorg och skola efter egna önskemål och bidra

till modernare attityder hos män och kvinnor och opinionsbildning för fler kvinnor i företagsstyrelser och som chefer i arbetslivet (Moderaterna 2002: 14).

4.6.1 Analys av valmanifest 2002

Är kvinnor underordnade män och bör detta förhållande förändras? Moderaterna vill ha full jämställdhet mellan kvinnor och män. När jämställdheten ökar blir Sverige ett bättre land. Detta kan logiskt antas betyda att det inte råder full jämställdhet. Moderaterna uttrycker dock inte klart vilket av könen som är underordnat förutom då det gäller kvinnor i företagsstyrelser och som chefer i arbetslivet då Moderaterna vill bidra till opinionsbildning kring detta. Sedan ska jag dock understryka att genom att Moderaterna är emot kvotering, och om nu kvinnor är underordnade när det kommer till företagsstyrelser och chefspositioner innebär det att Moderaterna fortsätter att stänga ute kvinnor vilket inte är feministiskt. Samtidigt kan kvotering relateras till feminism vilket jag kommer att ta upp senare. Kom ihåg kunskapen om att kvinnor oftare har hand om hemmet och barnen och yrkesarbetar i lägre utsträckning än män. För att öka jämställdheten vill Moderaterna öka möjligheter för familjen att fördela arbete och försörjning som familjen själv väljer, öka möjligheter att välja barnomsorg och skola efter egna önskemål. Ett perspektiv är att kvinnor får ökade möjligheter till yrkesarbete. Kvinnor kan då sägas vara underordnade män genom sämre tillgång till arbetslivet och Moderaterna vill ändra på detta. Men att alla ska ha rätt och möjlighet till barnomsorgen de själva föredrar och att familjer själva ska ha rätt att fördela sina uppgifter kan lika gärna innebära att kvinnor väljer att ta hand om barnen vilket skulle betyda underordning p.g.a. sämre åtkomst till yrkeslivet och att detta inte ska ändras vilket inte är feministiskt. Samtidigt kan det vara särartsfeministiskt eftersom kvinnor ska arbeta med det de är naturligt lämpade för vilket skulle betyda att kvinnor är underordnade män eftersom kvinnliga arbeten är lägre värderade än manliga och att detta ska ändras på. Det går inte att säga om Moderaterna är feminister eller inte, men faktumet att Moderaterna klart uttrycker att kvinnor är underordnade när gäller kvinnor i företagsstyrelser och som chefer i arbetslivet tippas vågen något mer åt feminism.

Eftersom det inte går att utesluta möjligheten att Moderaterna är feminister frågar jag om den tänkbara feminismen är en särartsfeminism eller liberalfeminism? Vilken syn på kvinnor och män har Moderaterna? En möjlig koppling till särartsfeminism existerar, en koppling som förstärks genom att Moderaterna hävdar att det ska vara möjligt för alla att förena arbete med familjeliv men det ska inte vara nödvändigt för att klara sin försörjning vilket ger initiativ för kvinnor att vara hemma med barnen. Moderaterna hävdar dock klart uttalat att de vill bidra till

modernare attityder hos män och kvinnor vilket kan tolkas som att traditionella syner gällande män och kvinnor ska brytas. Detta kan då kopplas till liberalfeminismen. Koppla detta till att Moderaterna är emot kvotering, att ingen ska ges företräda p.g.a sitt kön leder till att Moderaterna kan sägas ha ett androgynt människoideal vilket ytterligare stärker att den tänkbara feminismen är en liberalfeminism. Moderaterna betonar att valet främst gäller varje människas rätt att själv få forma sin eget liv och därför ska stat och kommun inte styra valet mellan arbete i och utanför hemmet, valet av barnomsorg eller hur familjen väljer att fördela sina uppgifter. Att Moderaterna tilltror människor med detta ansvar säger att Moderaterna tror att människor klarar av detta vilket kan kopplas till liberalfeminismens uttalande om att kvinnor och män delar en förnuftskapacitet. Det verkar förekomma förstärkta kopplingar till både särartsfeminism och liberalfeminism.

Vad för motiv finns för kvinnors och mäns samhällsinflytande? Moderaterna säger först och främst inget klart gällande inflytande men de betonar att valet främst gäller varje människas rätt att själv få forma sin eget liv vilket innebär ett inflytande. De säger att jämställdhet inte kan kvoteras fram därför att kvotering rent definitionsmässigt är raka motsatsen till jämställdhet eftersom könskvotering innebär att någon ges företräde p.g.a. sitt kön. Moderaternas politik syftar till likabehandling och inte särbehandling enligt dem själva. Det särartsfeministiska perspektivet vill ju ha ett kvinnligt inflytande för att kvinnors inflytande skiljer sig från männens och vill därför att kvinnorna ska ha inflytande i egenskap av sitt kön. Moderaternas syn överrensstämmer med liberalfeminismen som hävdar att kvinnor och män har samma inflytande över samhället. Dock existerar även en förstärkt koppling till särartsfeminismen. Moderaterna har inget klart uttalande gällande vad för motiv som finns för kvinnor och mäns samhällsinflytande.

4.7 Presentation av valmanifest 2010

Alla människors, kvinnors som mäns, lika värde och möjlighet att göra sina egna val är grundläggande värden för Moderaterna (Moderaterna 2010: 30). Kön ska inte bestämma livsval. (Moderaterna 2010: 7). Jämställdheten mellan kvinnor och män har nått långt i Sverige, dock återstår det arbete för att garantera kvinnor och män samma självklara möjligheter att leva sina liv. Det gäller frihet och rättvisa (Moderaterna 2010: 30).

En bra fungerande skola ska enligt Moderaterna kompensera för de skillnader som finns i elevernas livsvillkor och förutsättningar och utgör den grund som människors framtida

möjligheter vilar på. Moderaterna vill se en skola där alla elever kommer till sin rätt och att alla oberoende av kön får bra livschanser och kan utvecklas (Moderaterna 2010: 20).

Moderaterna är säkra på att jämlikhet bidrar till ett mer aktivt och enat Sverige och säger att det inte fungerar att gå miste om kompetens och förmågor genom att människor inte får vara med på samma villkor. Det lägger grunden för utanförskap och en känsla av att inte vara behövd, vilket till slut splittrar hela samhället. Kampen för ökad jämlikhet är därför en viktig frihetsfråga för Moderaterna (Moderaterna 2010: 30), som vill uppnå ett jämlikt Sverige genom att behandla alla människor lika och att alla ska respekteras för den man är (Moderaterna 2010: 30).

Svensk sjukvård är bra enligt Moderaterna men de säger även att den kan bli bättre. Kön och inkomst ska inte påverka möjligheten att få bra vård i tid och det är vitalt att vård ges på lika villkor (Moderaterna 2010: 24). Moderaterna visar att det finns skillnader i hur män och kvinnor behandlas och bemöts inom vården. Kvinnor blir i högre utsträckning feldiagnostiserade och felopererade än män. Kvinnor får vänta längre på läkartid. Tillgången till vård är sämre för kvinnor och de är även sjukare när de väl får vård. Ökad jämställdhet och kvalitet inom vård och omsorg är synnerligen en fråga om kunskap säger Moderaterna (Moderaterna 2010: 32). Moderaterna betonar att unga kvinnors försämrade fysiska och psykiska hälsa är ett allvarligt problem vars lösning kräver att det finns en bra tillgång till ungdomsmottagningar och även en förstärkt skolhälsovård (Moderaterna 2010: 32).

Moderaterna vill att alla som kan och vill arbeta ska ha möjlighet (Moderaterna 2010: 5). Ett antal reformer med syfte att öka jämställdheten på arbetsmarknaden har genomförts av Moderaterna (Moderaterna 2010:31). Ännu existerar det enligt Moderaterna skillnader mellan mäns och kvinnors möjligheter på svensk arbetsmarknad som är oacceptabla. Kvinnor säger oftare än män att de tvingas acceptera deltid eller tvingas till ett större ansvarstagande för oavlönat hemarbete. Det är en högre risk att kvinnor drabbas av varaktig sjukfrånvaro än att män drabbas. Moderaternas initiativ till fördjupad forskning kring kvinnors hälsa är en viktig och tydlig åtgärd för att på lång sikt lösa problemet.

Dessutom är kvinnors tid på arbetsmarknaden kortare än för män, vilket bl.a. beror på en lägre faktisk pensionsålder. Det gör att kvinnor även får lägre pensionsinkomster.

Moderaterna tycker det är nödvändigt att den goda utvecklingen gällande kvinnors andel av de nystartade företagen får fortgå, de säger att det behöver bli lika naturligt och tilltalande för kvinnor som män att vara företagare (Moderaterna 2010: 32).

Jobbskatteavdraget och andra reformer gagnar speciellt löntagare med låga inkomster, vilket Moderaterna understryker ofta är kvinnor. Möjligheten att leva på sin egen lön förbättras. Samtidigt som kvinnors arbetstid och sysselsättningsgrad ökar, skapas också ökade förutsättningar för att hemarbetet kan fördelas mer jämlikt och därigenom kan viktiga steg mot ett mer jämställt samhälle tas enligt Moderaterna. Moderaterna säger att genom att låsa upp offentliga och kvinnodominerade verksamheter för flera olika arbetsgivare förbättras kvinnors valmöjligheter på arbetsmarknaden. Enligt Moderaterna skapas fler karriärvägar för kvinnor, såväl medarbetare som chefer, samt möjligheter för kvinnor att skapa och driva företag inom t.ex. vård och omsorg (Moderaterna 2010: 32). Detta ökar även enligt Moderaterna mångfalden och kvaliteten för medborgarna (Moderaterna 2010: 6). Moderaterna vill uppmuntra företag inom nya sektorer och näringar som startas och drivs av både män och kvinnor. Moderaterna vill att satsningen på kvinnors företagande fortsätter (Moderaterna 2010: 11). En mängd satsningar har genomförts med syfte att öka kunskapen kring och även underlätta kvinnors företagande. Möjligheterna till företagande inom flera kvinnodominerade branscher har blivit bättre genom valfrihetsreformer inom välfärdsområdet och skattereduktion för hushållstjänster.

RUT-avdraget ger även möjlighet till avlastning i vardagen samtidigt som svarta jobb har blivit vita och företagandet i servicesektorn har ökat, vilket till stor del gynnat kvinnor säger Moderaterna, och dessa satsningar kommer att fortgå (Moderaterna 2010: 31f). Moderaterna arbetar aktivt med att öka jämställdheten gällande chefspositioner, representation i statliga styrelser och i statligt ägda bolag. Moderaterna tänker fortsätta med att understryka att dagens situation inte är godtagbar och att det behövs fler kvinnor på ledande befattningar (Moderaterna 2010: 32).

Moderaterna säger att slaveri existerar än idag, i form av människohandel. De flesta av dem som blir offer för människohandeln blir sexuellt utnyttjade. Människohandlarna utnyttjar utsatta och fattiga människor från andra länder. Ofta framgår det av omständigheterna att kvinnan som säljer sin kropp blir tvingad till det av en annan person. Kampen mot människohandeln måste bedrivas även här i Sverige genom att minska efterfrågan så Moderaterna vill ha strängare straff för den som köper sex av en person som är utsatt för människohandel eller på annat sätt är särskilt utsatt (Moderaterna 2010: 28).

För Moderaterna ska det vara självklart att alla ska känna sig fria och trygga i sin vardag. Kvinnor och barn är särskilt utsatta. Skyddet för kvinnor som lever med skyddad identitet måste därför stärkas, ett särskilt fokus på våld i nära relationer, sexualbrott och trakasserier

måste finnas och hjälp till barn som far illa måste kunna ges. Kunskapen hos polis, rättsväsende och socialtjänst måste bli bättre. De ideella kvinnojourerna hävdas vara ett viktigt verktyg för att bekämpa våldet (Moderaterna 2010: 29).

Familjepolitiska utmaningar gäller enligt Moderaterna att ge tidsutrymme för både familje- och yrkesliv på lika villkor för både män och kvinnor, att ge förutsättningar för tid tillsammans för familjer och om att alla barn ska ges en ekonomisk och social trygghet och förutsättningar för en bra relation till båda sina föräldrar. Det betonas att det är nödvändigt att de offentliga systemen utformas så att samhället främst stöttar och hjälper och inte istället styr och hindrar. Moderaterna vill åstadkomma detta genom att utgå från den centrala betydelsen för barnets trygghet föräldrarna har samt behovet av ökad jämställdhet och större valfrihet för familjerna (Moderaterna 2010: 33). Jämställdhetsbonusen ger incitament till föräldrar att göra ett jämställt uttag av föräldraledighet (Moderaterna 2010: 31). Moderaterna vill även att jämställdhetsbonusen ska förenklas och förtydligas (Moderaterna 2010: 34).

Moderaterna vill att Sverige ska vara en stark förespråkare av mänskliga rättigheter och demokrati i utrikespolitiken, de säger att en bättre värld behöver ge kvinnor bättre möjligheter. Kampen för ökad jämställdhet är en av de viktigaste demokratiska utmaningarna idag (Moderaterna 2010: 40). Utvecklingspolitiken ska bl.a. bekämpa fattigdom och främja frihet, demokrati och mänskliga rättigheter. Klara prioriteringar som fastslagits är exempelvis demokrati och mänskliga rättigheter samt jämställdhet och kvinnors roll i utvecklingen (Moderaterna 2010: 41f). Moderaterna vill ytterligare öka arbetet för att Sverige bättre ska kunna medverka till att millenniemålen ska kunna uppnås 2015. Arbetet för en säkrad livsmedelsförsörjning för alla människor och ansträngningarna för att bekämpa hunger måste i fortsättningen vara högt prioriterat. Ansträngningar för barns och kvinnors hälsa och utveckling måste bli bättre (Moderaterna 2010: 42).

Försvarens personalförsörjning kommer att grundas på frivillig rekrytering och kommer att bli könsneutral (Moderaterna 2010: 43). I Afghanistan, liksom i andra konfliktområden, är kvinnors utsatthet speciellt allvarlig och deras medverkan speciellt nödvändig för att skapa varaktig fred. Sverige ska stödja nationella och lokala organisationer, aktörer samt åtgärder och initiativ som syftar till att genomföra FN:s resolution 1325 gällande kvinnors deltagande i alla delar i konfliktlösningens faser (Moderaterna 2010: 44).

4.7.1 Analys av valmanifest 2010

Är kvinnor underordnade män och bör detta förhållande ändras? Moderaterna uttrycker klart relationen mellan kvinnor och män på olika områden i samhället. När Moderaterna pratar om jämställdhet visar de även på relationen mellan män och kvinnor. Moderaterna säger ju att en bättre värld behöver ge kvinnor bättre möjligheter och kampen för ökad jämställdhet är en av de viktigaste demokratiska utmaningarna idag. Det är därmed kvinnor som är underordnade. Moderaterna lämnar inte jämställdhet öppet för att tolkas ur olika perspektiv. De ger även tydliga exempel på kvinnors underordning. Kvinnor missgynnas i vården, bl.a. är de oftare feldiagnostiserade och felopererade än män och har sämre tillgång till vård och de är även sjukare när de väl får vård och Moderaterna vill förbättra svensk sjukvård. Ett antal reformer med syfte att öka jämställdheten på arbetsmarknaden har genomförts av Moderaterna. Jobbskatteavdraget och andra reformer gynnar speciellt löntagare med låga inkomster, där kvinnor betonas. Samtidigt som kvinnors arbetstid och sysselsättningsgrad ökar, ökar förutsättningar för att hemarbetet kan fördelas mer jämlikt. Jämställdhetsbonusen ger incitament till föräldrar att göra ett jämställt uttag av föräldraledighet. RUT-avdraget möjliggör avlastning i vardagen samtidigt som svarta jobb blivit vita och företagandet i servicesektorn ökat, vilket till stor del gynnat kvinnor och dessa satsningar fortsätter. Kvinnor säger oftare än män att de tvingas acceptera deltid eller tvingas till ett större ansvarstagande för oavlönat hemarbete. Det är en högre risk att kvinnor drabbas av varaktig sjukfrånvaro än att män drabbas. Dessutom är kvinnors tid på arbetsmarknaden kortare än för män, vilket bl.a. beror på en lägre faktisk pensionsålder. Det gör att kvinnor även får lägre pensionsinkomster. De flesta av dem som blir offer för människohandeln blir sexuellt utnyttjade och kvinnors utsatthet betonas. Kampen mot människohandeln måste bedrivas. Kvinnor är även särskilt utsatta för våld och detta måste bekämpas. Familjepolitiska utmaningar idag gäller att ge tidsutrymme för både familjeliv och yrkesliv på lika villkor för både män och kvinnor. Dessutom är det nödvändigt att de offentliga systemen utformas så att samhället främst stöttar och hjälper och inte styr och hindrar. Moderaterna vill åstadkomma detta genom att utgå från den centrala betydelsen för barnets trygghet föräldrarna har samt behovet av ökad jämställdhet och större valfrihet för familjerna. I valmanifestet syns som sagt flera klart uttryckta exempel på att kvinnor är underordnade män på flera plan och områden i samhället och att Moderaterna vill förändra detta. När det gäller familjepolitiska utmaningar säger Moderaterna inget om relationen mellan kvinnor och män vilket skulle lett till att flera olika perspektiv uppenbaras som det gjorts i många övriga valmanifest om det inte vore för att

relationen kan härledas från vad Moderaterna sa i samband med jämställdhet, att kvinnors möjligheter måste bli bättre och ett annat mer specificerat exempel gällande kvinnors situation på arbetsmarknaden där kvinnor skulle ut i arbetslivet så att arbetet i hemmet kan fördelas mer jämlikt. För att ge tidsutrymme för både familj- och yrkesliv på lika villkor för både män och kvinnor, och om att alla barn ska ges en ekonomisk och social trygghet och förutsättningar för en bra relation till båda sina föräldrar betonar Moderaterna att det är nödvändigt att de offentliga systemen utformas så att samhället främst stöttar och hjälper och inte istället styr och hindrar. Genom att utgå från Moderaternas syn att kvinnor är underordnade män verkar det som att Moderaterna pekar på att samhällsstrukturer underordnar kvinnor och att detta ska ändras. Jag vågar efter mitt resonering säga att Moderaternas jämställdhetssyn uppfyller den feministiska grundtanken.

Är då feminismen särartsfeministisk eller liberalfeministisk? Vilken syn på kvinnor och män har Moderaterna? Alla människors, kvinnors som mäns, lika värde och alla människors möjlighet att göra sina egna val är grundläggande värden för Moderaterna, kön ska inte bestämma vilka val en människa kan göra i sitt liv. Det handlar om frihet. Att kön inte ska bestämma vilka val en människa kan göra i sitt liv går emot särartsfeminismen då den hävdar att kvinnor och män är biologiskt olika vilket bestämmer livsödet, dvs. att kvinnor kommer att välja kvinnliga sysslor och män välja manliga sysslor, även om undantagspersoner naturligtvis existerar. Att Moderaterna tilltror människor med detta ansvar att kunna göra egna val i livet säger att Moderaterna tror att människor klarar av detta vilket kan kopplas till liberalfeminismens uttalande om att kvinnor och män delar en förnuftskapacitet.

Moderaterna säger även att försvarsmaktens personalförsörjning kommer att grundas på frivillig rekrytering och kommer att bli könsneutral vilket kan kopplas till liberalfeminismen genom att egenskaper associerade med kvinnligt respektive manligt ska bort och ett androgynt ideal ska uppnås. Moderaterna vill dessutom att det ska bli lika naturligt och tilltalande för kvinnor som män att vara företagare vilket tyder på ett liberalfeministiskt perspektiv då Moderaterna vill bryta traditionella attityder. Men samtidigt hävdar Moderaterna att låsa upp offentliga och kvinnodominerade verksamheter för flera olika arbetsgivare förbättrar kvinnors valmöjligheter på arbetsmarknaden och skapar fler karriärvägar för kvinnor, t.ex. att skapa och driva företag inom exempelvis vård och omsorg vilket sägs öka kvaliteten för medborgarna. Detta låter särartsfeministiskt, Moderaterna betonar kvinnors välfärdsföretagande och säger även att det ökar kvaliteten för medborgarna. RUT-avdraget kan även kopplas till särartsfeminism då Moderaterna hävdar att svarta jobb blivit vita och

företagandet i servicesektorn ökat, vilket till stor del gynnat kvinnor. Moderaterna vill alltså att kvinnors möjligheter ska öka inom kvinnodominerade verksamheter såsom vård och omsorg. Särartsfeminismen menar att samhället tjänar på att kvinnor får arbeta inom kvinnliga yrken eftersom de är mest lämpade. Moderaternas syn på kvinnor och män är alltså både klart särartsfeministisk och klart liberalfeministisk.

Vad för motiv finns för kvinnors och mäns samhällsinflytande? För det första säger Moderaterna inget klart gällande inflytande men inflytande går att utläsa i flera fall. Moderaterna vill som sagt att människor ska ges möjligheter och förväntas ta ansvar vilket innebär ett inflytande. Moderaterna vill även se en skola där alla elever kommer till sin rätt och att alla oberoende av kön får bra livschanser och kan utvecklas vilket innebär ett inflytande. Moderaterna vill ha kvinnligt inflytande genom att kvinnor ska starta välfärdsföretag vilket är ett särartsfeministiskt motiverat inflytande och samtidigt vill de att könssegregeringen på arbetsmarknaden ska lösas genom att ändra attityder om traditionellt kvinnliga yrken vilket är ett liberalfeministiskt motiverat inflytande.

Utvecklingspolitiken har att göra med inflytande, och klara prioriteringar som fastslagits är t.ex. demokrati och mänskliga rättigheter samt jämställdhet och kvinnors roll i utvecklingen. I konfliktområden sägs kvinnors utsatthet vara speciellt allvarlig och deras medverkan, inflytande, är speciellt nödvändig för att skapa varaktig fred enligt Moderaterna. Det står inget varför deras nödvärkan är nödvändig, men då synen på män och kvinnor både är särartsfeministisk och liberalfeministisk kan jag anta att det även gäller i det här fallet, dvs. kvinnor ska vara med för att de har ett speciellt inflytande och samtidigt att de ska vara med för att deras inflytande inte skiljer sig från männen och då ska vara med i egenskap av det och att de är drabbade. Moderaternas syn på kvinnor och män ger alltså upphov till att inflytandets motivering både är särartsfeministisk och liberalfeministisk. Moderaterna säger dock inget i klartext gällande motiven men genom att inte prata i alltför öppna termer kan starka slutsatser dras.

5 Slutsatser

I det sista valmanifestet från 2010 uttrycker Moderaterna klart relationen mellan kvinnor och män, de nämner jämställdhet mycket och de ger exempel på hur kvinnor är underordnade, att det ska ändras och hur det ska ändras. Jag behöver dessutom inte länge koppla ihop idéer med kunskapen om att kvinnor har hand om hemmet och barnen i större utsträckning än män och yrkesarbetar i lägre utsträckning än män eftersom Moderaterna levererar belegg för att även

de besitter den kunskapen och håller med. I de tidigare valmanifesten blir kopplingarna försvagade eftersom jag inte vet om Moderaterna har den kunskapen som jag har eller om de håller med om den eftersom de inte uttalar sig tydligt.

I sin syn på kvinnor och män finns det i valmanifestet från 2010 klara belägg för både en särartsfeministisk syn liksom en liberalfeministisk syn. I tidigare valmanifest har även båda perspektiven kunnat utläsas, men skillnaden är att i det sista valmanifestet finns det starka kopplingar till båda och i de tidigare valmanifesten är kopplingarna svaga eftersom Moderaterna inte är så grundliga i sina uttalanden vilket leder till att flera möjliga perspektiv uppstår. Moderaternas syn på kvinnor och män i valmanifestet från 2010 ger upphov till att även motivet för kvinnors och mäns inflytande i samhället blir både särartsfeministiskt och liberalfeministiskt. Dessutom framkommer det ett ytterligare exempel som klart och tydligt har att göra med kvinnors inflytande, ett inflytande som inte Moderaterna säger varför det är nödvändigt men där kopplingar till både särartsfeminism och liberalfeminism kan göras.

Trots att Moderaterna klart nämnt jämställdhet, valfrihet och föräldraskap i tidigare valmanifest är det först i valmanifestet från 1994 som Moderaterna kopplar jämställdhet till de två övriga genom att hävda att valfrihet gynnar familjens ansvar och ett aktivt föräldraskap liksom jämställdheten mellan kvinnor och män. Det låter inte särskilt ärligt, det låter som om Moderaterna plötsligt bara slängt in jämställdhet i detta sammanhang för att det låter bra eftersom i valmanifestet går det inte att uttala sig om hur Moderaterna tycker relationen mellan kvinnor och män ser ut, dvs. vilket kön som är underordnat och om en underordning ens existerar lämnas öppet för tolkning. Det är först i valmanifestet från 2002 som Moderaterna pratar om jämställdhet i klartext och dessutom ger ett tydligt exempel på ett område i livet där kvinnor är underordnade, dvs. gällande kvinnor i företagsstyrelser och som chefer i arbetslivet och Moderaterna vill skapa opinionsbildning för att bidra till mer kvinnor i dessa områden. Att både prata om jämställdhet och ge ett exempel på förhållandet mellan kvinnor och män ger ett mer trovärdigt intryck. Kan Moderaterna i sina tidigare valmanifest endast haft med jämställdhet eftersom det helt enkelt vara med? Är det början på jämställdhetspolitikens genombrott som syns? I valmanifestet från 1988 framkommer det ett exempel på kvinnors underordning, nämligen att de möter större hinder när det kommer till företagande men inget sägs om jämställdhet i klartext. Fram till 2002 har alltså Moderaterna i sina valmanifest när de nämnt jämställdhet inte sagt någonting om en underordning och när de nämnt en underordning har de inte nämnt jämställdhet.

En anledning till att Moderaterna har gått från att vara ett parti som jag inte kunnat säga är feministiskt i sin jämställdhetssyn samtidigt som jag inte kunnat säga att partiet inte är det, till att leverera ett valmanifest med tydliga ställningstaganden där tydliga perspektiv kan utläsas kan ha att göra med att i början av jämställdhetspolitikens period hade jämställdhetstänkarna logiskt inte slagit igenom och således har Moderaterna inte varit feministiska, även om perspektiv både för och emot feminism kunnat utläsas. Om de dock var feministiska eftersom den tanken inte går att slå undan visste de förmodligen inte om det själva. Kan man vara feminism utan att veta om det själv? Det finns en till aspekt som talar för att Moderaterna faktiskt var feministiska i sina första valmanifest, det är faktumet att de lämnade sina idéer öppna för att tolkas från olika perspektiv, om inte jämställdhetstänkarna slagit igenom helt kanske partiet inte vågar ta en ställning. Då inställer ju sig frågan om man kan vara feminism om man inte vågar stå för det? Min studie har genererat dessa frågor som kan utforskas vidare. Självklart ska det nämnas att Moderaterna genom att lämna idéerna öppna för tolkning kan syfta till att dölja faktumet att de inte är feminister.

En annan anledning till att Moderaterna blivit klart feministiska genom det sista valmanifestet kan bero på att det är just Alliansens samlade valmanifest och det är andra partiers idéer som kan kopplas till feminism. Just mängden partier kan vara en förklaring till att det existerar så många idéer som kan kopplas till jämställdhet, men en annan förklaring kan vara att detta är i jämställdhetspolitikens senare skede och därför har jämställdhetspolitiken slagit igenom mer än i de tidigare valmanifesten. Moderaterna har ju faktiskt gett ett tydligt exempel på kvinnors underordning i tidigare valmanifest innan Alliansen uppkom. Det faktumet kombinerat med att det finns flera tydliga exempel på kvinnors underordning i valmanifestet från 2010 kan luta åt att samtidigt som jämställdhetspolitikens genomslagskraft blivit större har Moderaterna därmed utvecklat sitt jämställdhetstänkande till att omfatta fler områden, eller utvecklat sitt jämställdhetstänkande när det kommer till det området som nämnts i tidigare valmanifest, nämligen företagande, vilket förekommer i mycket större omfattning i valmanifestet från 2010 än tidigare. Att det just är flera partier som samsas om ett valmanifest kan förklara varför det existerar tydliga kopplingar till både särartsfeminism och liberalfeminism. Gällande vilket parti som levererat vilken idé är det logiskt att om nu Moderaterna presenterat en idé som kan kopplas till feminism, är det kanske mer troligt att det är liberalfeminism den kan kopplas till. Särartsfeministiska idéer kan logiskt antas ha presenteras från Kristdemokraterna som har mer traditionella värderingar gällande kvinnor och män. Olika partier har således presenterat sina idéer i olika delar av valmanifestet och om dessa idéer är förenliga med

övriga partiernas idéer verkar ha förbisetts, eller är fallet verkligen så? Genom att inta olika ställningar visar man att man trots sin allians inte är samma parti, man ger väljare anledning till att välja mellan partierna i Alliansen. Dock visar ju valmanifestet inte vilket parti som står för vilken idé. Jag väljer att konkludera att valmanifestet är antaget av Moderaterna och att Moderaterna borde då logiskt sett stå för innehållet, även om man inte vet om det är Moderaterna eller något annat parti i Alliansen som presenterat innehåll som kan kopplas till feminism.

Studiens slutsats blir att Moderaterna kan sägas, med vis reservation, perioden 1970-2010, gått från en jämställdhetssyn som varit oklar till att nu ha en klart feministisk jämställdhetssyn som har klara inslag av både särartsfeminism och liberalfeminism.

6 Referenslista

6.1 Tryckta källor och litteratur

Beckman, L. (2005). *Grundbok i idéanalys. Det kritiska studiet av politiska texter och idéer*. Stockholm: Santérus Förlag.

Bryman, A. (2008). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber.

Gemzöe, L. (2002). *Feminism*. Stockholm: Bilda Förlag.

Hirdman, Y. (2004). *Genus - om det stabila föränderliga former*. Malmö: Liber.

Pickett, K., & Wilkinson, R. (2009). *Jämlikhetsanden*. Stockholm: Karneval förlag.

Platzer, E. (2003). Genuskontrakt och social differentiering. Om karriärfamiljers efterfrågan på hushållstjänster. I Mulinari, D., Sandell, K. och Schömer, Eva (Red.), *Mer än bara kvinnor och män. Feministiska perspektiv på genus* (s.249-274). Lund: Studentlitteratur.

Moderaterna. (2011). *Moderaternas idéprogram: Ansvar för hela Sverige*. Stockholm: Moderaterna.

Moderaternas valmanifest hämtade 2013-04-15 från <http://www.moderat.se/valmanifest>:
Moderaterna valmanifest 1970

Moderaternas valmanifest 1976

Moderaternas valmanifest 1982: Framtid i frihet

Moderaternas valmanifest 1988: 20 punkter för ett bättre Sverige

Moderaternas valmanifest 1994: Framtidens idéer – Det bästa för Sverige

Moderaternas valmanifest 2002: Frihet för Sverige

Moderaternas valmanifest 2010: Jobbmanifestet

Skr. 2011/12:3. *Jämställdhetspolitikens inriktning 2011-2014*. Tillgänglig:
<http://www.regeringen.se/content/1/c6/17/62/71/8b5692d3.pdf>

Statistiska centralbyrån. (2012). *På tal om kvinnor och män. Lathund om jämställdhet 2012*. Örebro: Statistiska centralbyrån.

6.2 Elektroniska källor

Gudmundson, G. (2005, 24 oktober). Från moderlighet till globalt ansvar. *DN*. Hämtad 2013-04-19 från <http://www.dn.se/kultur-noje/debatt-essa/fran-moderlighet-till-globalt-ansvar>

Nationalencyklopedin (NE). 2013. *Särartsfeminism*. Tillgänglig: <http://www.ne.se.ezproxy.ub.gu.se/lang/s%C3%A4rartsfeminism>

Statistiska centralbyrån. (2012). Hämtad 2013-04-19, från http://www.scb.se/pages/article_331780.aspx

Trafikverket. (2012). Nollvisionen. Hämtad 2013-04-18, från <http://www.trafikverket.se/Privat/Trafiksakerhet/Vart-trafiksakerhetsarbete/Trafiksakerhetsmal/Nollvisionen/>